

LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 29, 212, 589 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 188⁴ STRAIPSNIŲ ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 12, 29, 208, 210, 211, 589, 611 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 188³, 217² STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO NR. XIV-1660 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. IX-2112 40¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, Įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

1.1. Pastaruoju metu stebima tendencija, kai per Lietuvos Respublikos sieną su Baltarusijos Respublika ir Rusijos Federacija į Lietuvos Respubliką gabenami gryniesi pinigai (Ukrainos grivinos). Lietuvos muitinės turimais duomenimis, gautais bendradarbiaujant su Europos teisėsaugos institucijomis, šie pinigai gali būti susiję su nusikalstama veika ir karo veiksmais Ukrainoje. Atkreiptinas dėmesys, kad panaši situacija stebima ir kaimyninėse šalyse. Dažnu atveju, siekdami išvengti prievolės deklaruoti grynuosius pinigus, asmenys, vykdami per sieną grupėmis, gabenamas grynųjų pinigų sumas išskaido į mažesnes, 10 000 eurų vertės nesiekiančias sumas. Lietuvos muitinė, vadovaudamasi 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1672 dėl į Sąjungą įvežamų arba iš jos išvežamų grynųjų pinigų kontrolės, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1889/2005, nuostatomis, vykdydama grynųjų pinigų kontrolę, sulaiko tokius grynuosius pinigus, o juos gabenančių asmenų paprašo pateikti išsamią informaciją apie gabenamų pinigų savininką, pinigų kilmę ir numatomą panaudojimo tikslą. Nustačius, kad muitinei pateikta netiksli, neišsami ar neteisinga informacija apie gabenamų grynųjų pinigų kilmę ir numatomą jų panaudojimą, vadovaujantis ANK 212 straipsnio 2 dalimi, asmeniui gali būti skiriama bauda, kurios dydis yra nuo 200 iki 1 200 eurų. Tokia sankcija nepakankamai veiksminga ir atgrasanti, ypač įvertinant tai, kad gabenami gryniesi pinigai gali būti panaudojami pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo tikslais, ir tai, kad pastaruoju metu auga tokių gabenamų pinigų srautai.

Per pastaruosius 2 mėnesius iki 2023 m. sausio 31 d.¹ Lietuvos Respublikos muitinėje užfiksuoti 84 atvejai, kai Rusijos, Baltarusijos, Lenkijos ir Lietuvos piliečiai bandė įvežti daugiau kaip 41 milijoną Ukrainos grivinių, kurių vertė yra 1,055 milijono eurų:

Laikotarpis	Atvejų skaičius	Asmenų skaičius	Laikiniai sulaikyti Ukrainos grivinių	Sulaikytų Ukrainos grivinių vertė eurai
2022 metų gruodis	36	43	24 508 620	625 699
2023 metų sausis	48	50	16 850 855	430 198

1.2. 2020 m. vasario 18 d. priimta Tarybos direktyva (ES) 2020/284, kuria dėl tam tikrų reikalavimų mokėjimo paslaugų teikėjams nustatymo iš dalies keičiama Direktyva 2006/112/EB. Direktyvos (ES) 2020/284 nuostatos perkeltos į nacionalinę teisę papildant Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymą 61⁴ straipsniu. Pagal Direktyvos (ES) 2020/284 ir Mokesčių administravimo įstatymo 61⁴ straipsnio nuostatas nuo 2024 m. sausio 1 d. mokėjimo paslaugų teikėjams (kredito, elektroninių pinigų, pašto pinigų persiuntimo sistemų (žiro), mokėjimo įstaigoms) nustatoma per juos vykdytų tarptautinių mokėjimo operacijų duomenų kaupimo, saugojimo ir pateikimo Valstybinei mokesčių inspekcijai prievolė. Be to, centriniam mokesčių administratoriui pavedama detalizuoti Mokesčių administravimo įstatymo 61⁴ straipsnyje nustatytus reikalavimus: nustatyti pateikiamų duomenų turinį, duomenų saugojimo ir pateikimo formą, terminus ir tvarką; mokėjimo operacijos priskyrimo tarptautinei mokėjimo operacijai požymius; mokėtojo ir gavėjo vietos nustatymo taisykles; pateiktų duomenų kaupimo ir saugojimo Valstybinėje mokesčių inspekcijoje tvarką ir terminus; duomenų įkėlimo į centrinę elektroninę

¹ Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pateikti duomenys.

mokėjimo informacinę sistemą, kaip tai nurodyta 2020 m. vasario 18 d. Tarybos reglamente (ES) 2020/283, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 904/2010, kiek tai susiję su priemonėmis, kuriomis stiprinamas administracinis bendradarbiavimas kovojant su sukčiavimu PVM, tvarką.

Pažymėtina, kad pagrindinis Direktyvos (ES) 2020/284 ir Mokesčių administravimo įstatymo 61⁴ straipsnio tikslas – kova su sukčiavimu pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) srityje, ypač plečiantis elektroninei prekybai.

Pagal esamą reguliavimą mokėjimo paslaugų teikėjams už Mokesčių administravimo įstatymo 61⁴ straipsnyje ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų nesilaikymą taikoma ANK 187 straipsnio 2 dalies nuostata², pagal kurią numatyta atsakomybė asmenims – įspėjimas arba bauda nuo 200 iki 390 eurų (atsakomybė už duomenų apie tarptautines mokėjimo operacijas kaupimo ir saugojimo tvarkos pažeidimus nenumatyta). Tokie baudos dydžiai, ypač vertinant šių duomenų aktualumą ir svarbą kovojant su sukčiavimu PVM srityje, yra per maži ir neproporcingi padarytam pažeidimui.

Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 29, 212, 589 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 188⁴ straipsniu įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslas – sudaryti teisinės prielaidas skirti asmenims tokio dydžio administracines nuobaudas (baudas), kurios atgrasytų juos nuo grynųjų pinigų deklaravimo tvarkos ir Mokesčių administravimo įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose mokėjimo paslaugų teikėjams nustatytų reikalavimų pažeidinėjimo.

Įstatymo projekto uždaviniai:

- sugriežtinti atsakomybę už netikslios ir (ar) neišsamios informacijos pateikimą grynųjų pinigų deklaracijoje ar grynųjų pinigų atskleidimo deklaracijoje, numatant ne tik atsakomybę už pakartotinai padarytą nusižengimą, bet ir papildomą administracinio poveikio priemonę – grynųjų pinigų konfiskavimą;

- sugriežtinti mokėjimo paslaugų teikėjams atsakomybę už Mokesčių administravimo įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų nesilaikymą (kartu numatant ir atsakomybę už pakartotinį nusižengimą).

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė, tel. 239 0151) Mokesčių ir maitų administravimo skyriaus (skyriaus vedėja Ramunė Fabijonavičiūtė, tel. 219 9314) vyriausioji specialistė Asta Žvikevičienė (tel. 239 0057) kartu su Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos specialistais.

3. Dabartinis teisinis Įstatymo projekto aptartų teisinių santykių reglamentavimas

3.1. Pagal ANK 212 straipsnio 2 dalį asmenys, pateikę netikslią ir (ar) neišsamią informaciją grynųjų pinigų deklaracijoje ar grynųjų pinigų atskleidimo deklaracijoje, baudžiami bauda nuo 200 iki vieno 1 200 eurų. Administracinio poveikio priemonė – turto konfiskavimas – už šį administracinį nusižengimą nenumatyta.

3.2. Pagal ANK 187 straipsnio 2 dalies nuostatą asmenys, turintys prievolę pateikti ataskaitas, deklaracijas ar kitus mokesčių administratoriaus funkcijoms įgyvendinti reikalingus dokumentus ir

² Ataskaitų, deklaracijų ar kitų mokesčių administratoriaus funkcijoms įgyvendinti reikalingų dokumentų ir duomenų pateikimo tvarkos pažeidimas, ataskaitų, deklaracijų ar kitų mokesčių administratoriaus funkcijoms įgyvendinti reikalingų dokumentų ir duomenų pavėluotas pateikimas ar nepateikimas, neteisingų duomenų įrašymas į mokesčių administratoriui pateiktas ataskaitas, deklaracijas ar kitus mokesčių administratoriaus funkcijoms įgyvendinti reikalingus dokumentus, neteisingų duomenų pateikimas užtraukia įspėjimą arba baudą pateikti ataskaitas, deklaracijas ar kitus mokesčių administratoriaus funkcijoms įgyvendinti reikalingus dokumentus ir duomenis privalantiems asmenims nuo dviejų šimtų iki trijų šimtų devyniasdešimt eurų.

duomenis, nepateikę ataskaitų, deklaracijų ar kitų mokesčių administratoriaus funkcijoms įgyvendinti reikalingų dokumentų, taip pat pažeidę duomenų pateikimo tvarką, pavėluotai pateikę ar nepateikę ataskaitų, deklaracijų ar kitų mokesčių administratoriaus funkcijoms įgyvendinti reikalingų dokumentų, įrašę neteisingus duomenis į mokesčių administratoriui pateiktas ataskaitas, deklaracijas ar kitus mokesčių administratoriaus funkcijoms įgyvendinti reikalingus dokumentus, pateikę neteisingus duomenis, baudžiami įspėjimu arba bauda nuo 200 iki 390 eurų. Šiuo metu bauda būtent už Mokesčių administravimo įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose mokėjimo paslaugų teikėjams nustatytų reikalavimų nesilaikymą nenumatyta.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir laukiami teigiami rezultatai

4.1. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad asmenims, pateikusiems netikslią ir (ar) neišsamią informaciją grynųjų pinigų deklaracijoje ar grynųjų pinigų atskleidimo deklaracijoje, skiriama bauda nuo 390 iki 1 200 eurų (t. y. didinama minimali bauda); taip pat siūloma numatyti baudą už pakartotinai padarytą administracinį nusižengimą – nuo 1 040 iki 3 900 eurų. Be to, siūloma nustatyti, kad asmenims, pateikusiems netikslią ir (ar) neišsamią informaciją grynųjų pinigų deklaracijoje ar grynųjų pinigų atskleidimo deklaracijoje, gali būti skiriamas gabenamų grynųjų pinigų konfiskavimas, taip pat ir ne pažeidėjui nuosavybės teise priklausančių gabenamų grynųjų pinigų konfiskavimas (nepriklausomai nuo to, ar pažeidimas padarytas pirmą kartą ar pakartotinai). Tokia administracinio poveikio priemonė veiktų kaip efektyvi atgrasomoji priemonė, nes atsirastų rizika ne tik gauti baudą, bet ir prarasti gabenamus galimai nelegaliai veiklai skirtus grynuosius pinigus.

Pažymėtina, kad siūloma padidinti minimalią baudą, taip pat nustatyti baudą už pakartotinai padarytą administracinį nusižengimą ir taikyti grynųjų pinigų konfiskavimą, atsižvelgiant į tai, kaip ANK reglamentuojama administracinė atsakomybė už panašaus pobūdžio nusižengimus – ANK 218 straipsnyje „Su grynųjų pinigų deklaravimu kertant Europos Sąjungos vidaus sienas susijusių reikalavimų nesilaikymas“. Šiame ANK straipsnyje nurodyta veika (grynųjų pinigų deklaravimas kertant Europos Sąjungos vidaus sienas), kaip ir prievolė atvykstant iš trečiųjų šalių pateikti teisingus ir išsamius duomenis grynųjų pinigų deklaracijoje, daugiausia skirti pinigų plovimo prevencijai ir kovai su terorizmo finansavimu, todėl šie pažeidimai pagal pavojingumą vertinami panašiai.

4.2. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad mokėjimo paslaugų teikėjams Mokesčių administravimo įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų nesilaikymas užtraukia baudą juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims nuo 1 800 iki 3 800 eurų (už pakartotinius tokius nusižengimus būtų baudžiama nuo 3 800 iki 6 000 eurų bauda).

Siūloma nustatyti tokį baudos dydį, koks šiuo metu reglamentuotas ANK už panašaus pobūdžio nusižengimus – ANK 188¹ straipsnyje „Informacijos apie praneštinius tarpvalstybinius susitarimus pateikimo mokesčių administratoriui tvarkos pažeidimas“, 188³ straipsnyje „Platformų operatoriams nustatytų reikalavimų nesilaikymas“. Šiuose ANK straipsniuose nurodytos veikos (informacijos apie tarpvalstybinius susitarimus teikimas, prievolė platformų operatoriams pranešti apie pajamas, gautas per savo skaitmenines platformas), kaip ir Mokesčių administravimo įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nustatytos prievolės mokėjimo paslaugų teikėjams (pvz., kaupti, saugoti per juos vykdytų tarptautinių mokėjimo operacijų duomenis, šią informaciją teikti Valstybinei mokesčių inspekcijai ir kt.), daugiausia skirti mokesčių vengimui pasinaudojant tarptautiniu elementu užkardyti, todėl šie pažeidimai pagal pavojingumą vertinami panašiai.

Laukiami siūlomų pakeitimų teigiami rezultatai – priėmus Įstatymo projektą, bus sudarytos teisinės prielaidos grynųjų pinigų deklaravimo tvarkos ir Mokesčių administravimo įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose mokėjimo paslaugų teikėjams nustatytų reikalavimų pažeidėjams skirti proporcingas, adekvačias administracines baudas, taip pat taikyti kitas efektyvaus poveikio priemones (turto konfiskavimą), kas turės ir prevencinį poveikį asmenims.

Taip pat kartu teikiamas ir Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, kuriame papildomas atveju, kada asmuo, padaręs

teisės pažeidimus, laikytinas neatitinkančiu minimalių patikimo mokesčių mokėtojo kriterijų, sąrašas (įtraukiant į jį ir ANK 188⁴ straipsnį „Duomenų apie tarptautines mokėjimo operacijas teikimo, kaupimo ir saugojimo tvarkos pažeidimas“).

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 12, 29, 208, 210, 211, 589, 611 straipsnių ir priedo pakeitimo ir Kodekso papildymo 188³, 217² straipsniais įstatymo Nr. XIV-1660 2 straipsniu buvo pakeista ir nuo 2023 m. gegužės 1 d. įsigalios kita Administracinių nusižengimų kodekso 29 straipsnio 2 dalies nuostatos iki dvitaškio redakcija, kartu su Įstatymo projektu parengtas Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 12, 29, 208, 210, 211, 589, 611 straipsnių ir priedo pakeitimo ir Kodekso papildymo 188³, 217² straipsniais įstatymo Nr. XIV-1660 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Įstatymo projektu siūlomi reguliuoti teisiniai santykiai neturės neigiamų pasekmių ekonomikai ir konkurencingumui, taip pat poveikio socialinei aplinkai, viešajam administravimui ir teisinei sistemai nenumatoma.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus įstatymą, poveikio kriminogeninei situacijai ar korupcijos mastui nenumatoma.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priėmus įstatymą, poveikio verslo sąlygoms ir jo plėtrai nenumatoma.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, teisės aktai, kuriuos būtina priimti, galiojantys teisės aktai, kuriuos reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, kitų teisės aktų priimti, keisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, Įstatymo projekto sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos įstatymo ir kitų įstatymų, reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų rengimo tvarką, reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų neapibrėžiama.

11. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projekto nuostatos atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės aktus.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių teisės aktų rengėjai ir parengimo terminai

Įstatymui įgyvendinti kitų teisės aktų priimti nereikės.

13. Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšos, kurių prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų neprireiks, sutaupyta nebus.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: „administracinės baudos“, „turto konfiskavimas“ „tarptautinės mokėjimo operacijos“, „grynieji pinigai“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
